IMPORTANȚA SIGURANȚEI PERSOANEI ȘI SECURITĂȚII UMANE ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI COVID-19 PENTRU DEZVOLTAREA SUSTENABILĂ A REPUBLICII MOLDOVA ÎN SPAȚIUL INTERCULTURAL EUROPEAN¹

Serghei SPRINCEAN

Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

Tudorița-Sanda SOHOȚCHI

Școala Doctorală Științe Sociale, Universitatea de Stat din Moldova

CZU:[327+342.7]:616-036.22(478)

<https://doi.org/10.52603/9789975351379.24>

The importance of personal safety and human security in the context of the COVID-19 pandemic for the sustainable development of the Republic of Moldova in the European intercultural space

Summary: The European intercultural context, especially in the current pandemic, requires the acceleration of modernization of the system of ensuring human security and safety by re-conceptualizing the personal security of the individual, as well as the culture of security and safety. In this context, the concept of human security was developed in direct connection with the theory of the society at risk, in which special role is given to the security of the person.

The Republic of Moldova (RM) interacts at institutional, normative, value, civilizational level with the European intercultural space in the format determined including by the Association Agreement of the RM with the EU, signed on June 27, 2014. The priorities of the Agreement are related to the specifics of the Moldovan society, to its modernization needs. Therefore, the sustainable development of the RM, as part of the European space, with new values and perspectives determines a revaluation of the individual's primary needs, including the need for personal safety and security and for an easier intercultural dialogue in a European intercultural space meant to become a stronghold of harmony, security, development and prosperity.

Keywords: person's safety, human security, COVID-19 pandemic, culture, Moldova-EU Association Agreement, sustainable development.

Necesitatea valorificării moștenirii culturale este corelată cu nevoia de siguranță și securitate, mai cu seamă pentru persoana umană, în perspectiva realizării unei dezvoltări sustenabile pe viitor. În cercetarea tematicii în cauză se fac remarcări o serie de cercetători, printre care A. Carpinski, care propune abordarea problematicei securității umane în contextul culturii recunoașterii. Această perspectivă reprezintă o reflecție fi-

1 Materialul este elaborat în cadrul proiectelor de cercetare: 20.80009.1606.05 *Calitatea actului de justiție și respectarea drepturilor persoanei în Republica Moldova: cercetări interdisciplinare în contextul implementării Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană*; 20.70086.13/COV *Atenuarea impactului negativ al pandemiei COVID-19 asupra funcționalității instituțiilor puterii de stat din Republica Moldova*.

losofico-politică, o cercetare hermeneutică și analiză conceptuală ce se referă la legătura dintre securitatea umană și cultura recunoașterii, pledând pentru modelul politicului cu „fața umană” cu scopul de a umaniza puterea politică și modul de gestionare echitabilă a resurselor umane și naturale (Carpinski 2012: 81). În continuarea ideilor menționate, profesorul A. Carpinski propune noi conținuturi pentru sintagma de securitate umană, dorind să ridice concepția de „securitate umană” la nivel de set practic de tehnici, ghid metodologic de transformare a ideilor progresiste în acțiuni eficiente în beneficiul întregii societăți (Carpinski 2015: 38). Securizarea interpersonală și autosecurizarea în plan cultural și al moștenirii istorice, în contextul concepției empirico-analitice a securității umane, printre alte elaborări valoroase, reprezintă noțiuni prin care profesorul A. Carpinski contribuie la diversificarea conținutului concepției, recurgând la metode fenomenologice și gnoseologice, considerând că securitatea umană la ora actuală necesită o regândire profundă, căci reprezintă acum nu mai mult decât o sintagmă prea vagă pentru a putea fi aplicată eficient și conform planurilor și așteptărilor societății, comunității științifice și organismelor internaționale specializate, intrând astfel în discordanță cu o serie de autori de referință, inclusiv din cadrul Școlii de studii de securitate de la Copenhaga, cum ar fi B. Buzan. Acest reprezentant marcant al științei politice contemporane și a teoriei de securizare concepe securitatea mediului, strict legată de domeniul economic, ca fiind organic compusă din amenințări pentru societate ce provin din natură, din starea ecologică a ei, totodată, operând și cu vulnerabilități interne și limite logistice și de mentalitate care împiedică societatea și generațiile viitoare să beneficieze de un mediu înconjurător sustenabil și calitativ (Спринчан, Сычѳв 2015: 104). Însă sectorul securității societale, așa după cum a fost conceput de B. Buzan, s-a dovedit a fi cel mai aproape de concepția securității umane, însemnând stabilitate comunitară, dezvoltare a tradițiilor de cultură și civilizație, a institutelor democratice și de familie, vizând riscuri provenite din insuficiența determinării identitare ori din conflicte interetnice sau religioase, referindu-se și la un șir de vulnerabilități interne similare, la amenințări externe cu scopul de a contrapune diverse grupuri sociale (Sprincean 2019: 108).

Un alt cercetător cu o contribuție semnificativă în domeniul cercetării fenomenului securității umane este B. Ștefanachi, care subliniază raportul și interdependența dintre securitatea umană, dezvoltarea umană și globalizare (Ștefanachi 2011: 16). Efectele globalizării, în viziunea sa, sunt direct proporționale amplitudinii actului de cultură și valorii moștenirii civilizaționale a societății. Incursiunea sa teoretică și metodologică în istoricul dezvoltării noțiunii de securitate umană, în paralel cu amplificarea efectelor globalizării, este deosebit de actual în contextul proceselor mondiale și transformărilor organismelor internaționale și a sistemelor de tratate internaționale. Analizând premisele de înțelegere a conceptului dat, B. Ștefanachi consideră că „securitatea umană se legitimează în universul conceptual contemporan în primul rând prin dimensiunile etice și normative pe care le implică” (Ștefanachi 2012: 99), confirmând astfel legătura specială și deosebită dintre aspectele morale și securitatea umană ca teorie și practică cu intenții mobilizatoare și transformatoare pentru societatea umană contemporană, confruntată cu o criză mondială polidimensională de proporții. O altă semnificație conferită securității umane de către B. Ștefanachi vizează configurarea acesteia într-un nou cadru de analiză a problemelor globale (Ștefanachi 2015: 11). În așa fel, securitatea umană prefigurează formarea unor

alternative de analiză a fenomenelor și proceselor sociopolitice contemporane la modelele analitice și abordările tradiționale realiste și liberale în studiile de securitate. Totuși securitatea umană rămâne o concepție cu perspective de a fi îmbunătățită, completată și diversificată, prin adaptarea ei la evenimentele și noile tendințe teoretice care îi vor determina evoluția ulterioară, inclusiv în contextul apropierii de dezideratul promovării patrimoniului cultural-artistic național, al culturii în general.

În condițiile când se întreprinde o încercare teoretică de analiză a impactului relațiilor Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, se impune aplicarea abordării principaliste, care să sublinieze nu doar etapa de realizare și a obiectivelor trasate în diverse documente bilaterale de politici și strategii dar, mai cu seamă, pentru a scoate în evidență spiritul actelor politico-juridice semnate și implementate, pentru a analiza întregul traseu preconizat și complexitatea relației Republicii Moldova cu Uniunea Europeană (Sprincean 2019: 16).

În acest scop, respectarea suveranității și securității naționale în Republica Moldova, în corelație cu principiul autonomiei ca fundament al promovării dezideratelor nu doar ale securității umane, dar și a specificului național, a valorilor culturale și patrimoniului istoric, devine o condiție în sine pentru moralizarea și civilizarea plenară a sferei sociopolitice autohtone, a domeniului elaborării și implementării deciziilor referitor la diverse aspecte ale politicii interne sau externe, în vederea ridicării nivelului de civilizare și exclusivitate a sociumului în acord cu asemenea valori precum toleranța și echitatea, deschizând noi perspective de dezvoltare socială, inclusiv prin valorizarea patrimoniului cultural național, cu repercusiuni inevitabile în toate sferele vieții, atât a celei individuale, cât și vieții în comun. În contextul procesului de integrare europeană a Republicii Moldova, spre exemplu, se presupune o apropiere de standardele și valorile etice care se preconizează a fi implementate în procesul de guvernare, prin care se va umaniza și perfecționa atitudinea factorului de decizie față de cele mai stringente priorități și imperative ale societății, printre care primează cel al formării și consolidării identitate prin promovarea patrimoniului cultural național (Sprincean 2018: 163). Asume acest obiectiv îl urmărește Acordul de Asociere a Republicii Moldova cu UE, semnat la 27 iunie 2014, stipulând că reformarea administrației publice din Republica Moldova va însemna și „promovarea valorilor etice în serviciul public” (articolul 22, litera e) (Legea 2014).

Autonomia individuală a cetățeanului care pledează pentru democratizare în Republica Moldova, odată îngrădită această condiție fundamentală, intimidată sau restricționată, generează instantaneu un conflict social cu aspecte interculturale. Acest fenomen poate avea loc, potrivit mai multor standarde de evaluare și analiză, dacă un spațiu social și civilizațional poate căpăta un caracter intercultural, dacă implică o coexistență paralelă și comparabilă valoric (calitativ) și numeric (cantitativ) a mai multor culturi sau modele civilizationale, când în spațiul respectiv conviețuiesc mai multiple etnii, cu predominarea unui anumit etnos, ceea ce este caracteristic și Republicii Moldova în sec. XXI.

Un alt principiu pe larg dezbătut atât în mediul academic, cât și în mediul practicienilor, care este în stare să aducă un aport substanțial de valoare la analiza importanței promovării patrimoniului cultural național în contextul fortificării securității umane, suveranității, independenței, precum și a securității de stat, inclusiv în Republica Moldova,

este cel al acordului informat. Potrivit spiritului acestui principiu general-științific, fiind transpus într-un mediu socio-politologic de reflecție și dezbateri, activitatea de informare a individului sau a comunității, care precede aprobarea și suportul său în procesul decizional, în vederea implementării diverselor politici și strategii, reprezintă elementul-cheie pentru sistemul politic autohton, pentru relansarea procesului democratizării, amplificat de cel al moralizării sociopolitice, poziționat pe criterii de echitate, schimb nerestricționat de opinii și date, precum și pe încurajarea participațiunii și implicării active în procesele sociopolitice decizionale și de aplicare a deciziilor adoptate, urmărind beneficiul comun. Totodată, considerăm că principiul acordului informat este pe deplin aplicabil și în contextul eventualei adoptări de către autoritățile Republicii Moldova a unui curs extern contrar voinței, interesului poporului sau în condițiile neinformării depline a opiniei publice referitor la principalele decizii cu privire la politica externă a statului. Exemplificând, menționăm cazul informării inadecvate a populației Republicii Moldova, potrivit unor analiști autohtoni, la momentul semnării la 27 iunie 2014 a Acordului de Asociere la Uniunea Europeană, ratificat de Parlamentul Republicii Moldova la 2 iulie 2014. Potrivit lui V. Chivriga, expert al IDIS Viitorul, informarea este un element important al punerii în aplicare a Acordului de Asociere cu UE și al succesului integrării europene a Republicii Moldova: „Partea informativă, partea ce ține de diseminarea informației cred că este un element-cheie în realizarea Acordului de Asociere. Eu cred că campaniile de informare nu doar trebuie să urmărească un scop nobil, dar și să ajungă la fiecare locuitor al țării. Aici, într-adevăr, sunt restanțe și sunt carențe care trebuie înlăturate” (Grâu). În spirit polemic, e nevoie de remarcat faptul că informarea populației de către autorități nu poate fi un scop în sine, așa după cum susține acest expert, ci este nevoie să devină o normă în condițiile unor relații democratice în societate dintre guvernanți și guvernați. Pe de altă parte, o informare adecvată necesită să fie transpusă într-un acord sau mandat acordat, de exemplu în rezultatul scrutinelor electorale. Informarea populației cu privire la principalele decizii politice în stat, inclusiv referitor la politica externă, e cazul să devină un factor suplimentar pentru asumarea adecvată și responsabilă de către alegători a votului lor în alegeri. Totodată, nerespectarea acestui imperativ al acordului informat, inclusiv în viața politică, în relațiile internaționale, poate duce la nerespectarea reciprocă a drepturilor și libertăților, și deci, la acumularea unor tensiuni social-politice, care, în condiții democratice, pot genera retragerea încrederii alegătorilor și pierderea mandatului de către factorii de decizii, iar în condiții nedemocratice, la instabilitate sociopolitică și revolte populare.

Aplicarea principiului acordului informat în viața socială și politică din Republica Moldova se prezintă a fi o modalitate eficientă de protecție a integrității opiniei publice, a modelului civilizațional autohton și a moralității tradiționale a societății din Republica Moldova contra impunerii paternaliste a unor soluții, remedii și perspective de concluzionare, în cazul unui șir de probleme și subiecte de dezbateri publice induse și generate artificial, prezentate și promovate prin intermediul mașinăriei de război mediatic de care se poate face abuz în multe cazuri legate de propagarea diverselor interese în acest areal sociopolitic. În așa fel, promovarea culturii acordului informat al cetățeanului individualizat, dar și a comunităților locale, precum și a autorităților publice centrale referitor la diverse aspecte ale problemelor interne, dar și în vederea găsirii unor căi optime de

promovare a intereselor naționale ale Republicii Moldova pe scena politică internațională, cum ar fi promovarea și stimularea consumului de bunuri culturale naționale, nu doar justifică necesitatea procesului de moralizare a tagmei autohtone a politicienilor și factorilor de decizii, dar și contribuie la o mai clară delimitare și clasificare de factură democratică și transparentă, a diverselor tendințe de modernizare în arealul sociopolitic din Republica Moldova (Sprincean 2016: 27).

În baza criteriului beneficiului strategic al binelui comun pe termen lung, în conformitate cu interesele și necesitățile sale organice vitale, nealterate și distorsionate de cele impuse din afară, Republica Moldova va fi pusă în fața necesității implementării culturii acordului informat inclusiv în viața socială și politică în concordanță cu moștenirea sa culturală și cu patrimoniul său național, acumulat pe parcursul istoriei. În fapt, aplicarea principiului acordului informat la diverse niveluri de manifestare a politicului în Republica Moldova vine să combată eficient paternalismul tradițional decizional din societatea autohtonă din diverse domenii, speculat cu multă iscusință de numeroase forțe ostile păcii civice și bunăstării populației autohtone. Prin aceste acțiuni se va contribui decisiv la creșterea nivelului culturii politice în Republica Moldova, la sensibilizarea și activizarea în plan public și sociopolitic cetățenilor, la dezavuarea tendințelor și încercărilor manipulatorii și total imorale de propagare a unor adevăruri străine și opuse interesului național al Republicii Moldova.

Pentru a exemplifica importanța altui principiu – al coevoluției în context politic și în relațiile internaționale ale Republicii Moldova, este suficient să amintim de astfel de deziderate importante pe plan internațional la edificarea cărora s-a raliat și Republica Moldova, precum dezvoltarea durabilă, aprofundarea „convergenței și a eficacității politice și a politicii de securitate”, amintite în Acordul de Asociere a Republicii Moldova cu UE semnat la 27 iunie 2014. Astfel că aceste obiective sunt amintite în documentul în cauză încă din articolul 3 cu referință la „obiectivele dialogului politic” dintre părți care „va antrena creșterea eficacității cooperării politice și va promova convergența în ceea ce privește aspectele de politică externă și de securitate”, la fel, și în articolul 367 cu privire la comerțul și investițiile care promovează dezvoltarea durabilă. Astfel încât, principiul coevoluției se profilează a fi o caracteristică generală a Acordului de Asociere – document de o importanță crucială pentru statul nostru, spiritul căruia este profund influențat de necesitatea unor schimbări sustenabile, edificarea unor instituții eficiente cu scopul aprofundării dialogului, modernizării și dezvoltării nu doar în Republica Moldova, Acord care are ca obiectiv: „stimularea cooperării practice și orientate către rezultate între părți în vederea asigurării păcii, a securității și a stabilității pe continentul european”, articolul 3, paragraful 2, litera d) din Acordul de Asociere (Sprincean 2016: 142).

Principiul justiției este prezent plenar în Acordul de Asociere a Republicii Moldova cu UE (27 iunie 2014), unde e stipulat unul din scopurile Acordului: „consolidarea respectării principiilor democratice, a statului de drept și a bunei guvernante, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților, precum și contribuirea la consolidarea reformelor politice naționale” (articolul 3, paragraful 2, litera d). Acest deziderat al echității este aplicat în Acord și cu referință la cooperarea în domeniul migrației, al azilului și al gestionării frontierelor, unde se menționează ca o prioritate „tratamentul echitabil și integrarea persoanelor care nu au

cetățenia statului-gazdă, aflate în situație de ședere legală, precum și educația, formarea și măsurile de combatere a rasismului și a xenofobiei” (articolul 14, litera c). Aspecte importante cu referință la asigurarea securității umane prin promovarea egalității „de șanse între femei și bărbați, combaterea practicilor de discriminare și drepturile sociale, contribuind astfel la promovarea unui număr sporit de locuri de muncă și de o calitate mai bună, la reducerea sărăciei, la consolidarea coeziunii sociale, la dezvoltarea durabilă și la îmbunătățirea calității vieții” (articolul 31), la fel sunt amintite în Acordul de Asociere, fiind în concordanță deplină cu principiul justiției și echității (Sprincean, Ciumac, Gorbatiuc, Șaran 2015: 85).

În concluzie, se fac remarcate procese sociale cum ar fi cultivarea valorilor culturale comune pentru Uniunea Europeană și Republica Moldova, ca obiectiv central al procesului de integrare europeană a Republicii Moldova, prin apropierea de standardele civilizaționale europene. Documentul politic fundamental în acest proces, reprezintă Acordul de Asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, semnat la 27.06.2014, stipulând încă din Preambul că acest act de o importanță crucială urmărește să intensifice contactele interpersonale, inclusiv prin cooperare și schimburi în domeniul cercetării și dezvoltării, educației și culturii. Dintre multitudinea de aspecte care țin de cultură, în Acord se evidențiază domeniul patrimoniului cultural național. Importanța promovării patrimoniului cultural național este evidențiată într-o serie de articole ale Acordului, cum ar fi art. 99, unde se menționează necesitatea digitalizării patrimoniului cultural din Republica Moldova, prin art. 104 se impune principiul importanței patrimoniului cultural ca fiind unul fundamental pentru cooperarea internațională a Republicii Moldova pe viitor. Art. 110 impune ca obiectiv central – promovarea turismului și patrimoniului cultural, a activităților culturale, sporirea cooperării transfrontaliere pe râul Prut. În contextul diversificării politicii de tineret, Acordul stipulează la art. 125 importanța promovării dialogului intercultural și acumularea de cunoștințe de către tineri prin promovarea patrimoniului cultural. Pe lângă cele menționate, cooperării în domeniul culturii în Acord i se dedică întregul Capitol 25 intitulat „Cooperarea în domeniul culturii, al politicii audiovizuale și al mass-media”. Aici se pune un accent deosebit pe dezvoltarea industriilor culturale în Uniunea Europeană și în Republica Moldova, iar art. 132 prevede expres cooperarea în cadrul forurilor internaționale pentru a dezvolta diversitatea culturală, de a conserva și valorifica patrimoniul cultural și istoric, precum și alte aspecte importante pentru racordarea domeniului culturii din Republica Moldova la standardele europene și preluarea bunelor practici. Aceste eforturi și preocupări vor facilita procesul de aderare, cu timpul, a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Procesul demarării racordării politicilor și legislației Republicii Moldova la cele ale Uniunii Europene, inclusiv în baza Acordului de Asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, denotă un interes special pentru asigurarea unui nivel avansat al securității umane și aplicarea valorilor de libertate personală și siguranță a individului în procesul de modernizare a societății, inclusiv prin promovarea și modernizarea domeniului culturii naționale. Acest interes și voința politică exprimată în Acordul de Asociere urmează a fi confirmate prin acțiuni corespunzătoare, determinate și hotărâte ale autorităților din Republica Moldova, spre a se edifica o societate cu un înalt nivel de civilizare și bunăstare.

Referințe bibliografice:

Carpinschi A. Cultura recunoașterii și securitatea umană. Iași: Institutul European, 2012.

Carpinschi A. Cum am putea transforma o idee bună într-o acțiune eficientă? Cazul securității umane. În: Se-curitatea umană: provocări contemporane. Cătălina-Daniela Răducu, Bogdan Ștefanachi (coord.). București: Pro Universitaria, 2015, p. 35-70.

Grâu L. Interviu acordat de Viorel Chivriga, expert al IDIS Viitorul, pentru Radio Europa Liberă. 12.08.2014. <http://www.infoeuropa.md/interviuri/informarea-corecta-a-populatiei-va-apropia-moldova-de-uniunea-europeana/> (vizitat 14.06.2020).

Legea Republicii Moldova nr. 112 din 02.07.2014 pentru ratificarea Acordului de Asocieri între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele mem-bre ale acestora, pe de altă parte, semnat la 27 iunie 2014. Monitorul Oficial Nr. 185-199. 18.07.2014.

Sprincean S. Contribuții ale concepției securității umane la fortificarea spațiului european de securita-te. În: Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Spațiul european de securitate: provocări, oportunități, perspective de integrare”. 11 octombrie 2019. Chișinău: Tipogr. „PrintCaro”, 2019, p. 9-20.

Sprincean S. Imperativul promovării securității umane în contextul procesului de integrare europeană a Repu-blicii Moldova. În: Republica Moldova în contextul oportunităților de modernizare: necesități de democratiza-re, securitate și cooperare, V. Juc (coord.). Cap. 10. Chișinău: Tipografia Centrală, 2016, p. 139-155.

Sprincean S. Importanța promovării obiectivelor de asigurare a securității umane în procesul de integrare eu-ropeană a Republicii Moldova. În: „Integrarea europeană: aspecte economico-juridice”, conferință Internațio-nală Științifico-Practică, ediția a 4-a. Universitatea de Studii Europene din Moldova. 21 decembrie 2018. Cule-gere de articole științifice. Chișinău: Lira (Tipogr. „Adrilang”), 2018, p. 161-166.

Sprincean S. Insecuritatea umană în contextul securității naționale: oportunități de evaluare. În: Riscuri și amenințări la adresa securității naționale: tehnici de analiză și evaluare. Ghid metodologic, N. Albu, V. Varzari, S. Sprincean (coord.). Chișinău: F.E.P. ”Tipografia Centrală”. Subcap. 3.5., 2019, p. 105-114.

Sprincean S. Securitatea umană și modernizarea democratică a Republicii Moldova. În: Perspectivele și Pro-blemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației, conferința științifică internațională, 7 iunie 2016, Cahul, Ioan-Aurel Pop [et al.] (com. șt.). Vol.1. Cahul: Universitatea de Stat „B. P. Hașdeu” (Tipogr. „Centrografic”), 2016, p. 25-30.

Sprincean S., Ciumac S., Gorbatiuc M., Șaran V. Perspective în studiul problematicei asocierii internaționale a Republicii Moldova în contextul asigurării securității umane. În: Acorduri de asociere ale Republicii Moldova: Compatibilități și diferențe, V. Juc (co-ord.). Cap. 9. Chișinău: ICJP, 2015, p. 83-98.

Ștefanachi B. Globalizare, dezvoltare și securitate umană. În: Sfera Politicii, vol. XIX, nr. 12 (166), decembrie 2011, p. 13-23.

Ștefanachi B. Premise conceptuale pentru o înțelegere a securității umane. În: Sfera Politicii, vol. XX, Nr. 6 (172), noiembrie-decembrie 2012, p. 97-104.

Ștefanachi B. Securitatea umană – un cadru normativ de analiză. În: Securitatea uma-

nă: provocări contempo-rane, Cătălina-Daniela Răducu, Bogdan Ștefanachi (coord.). București: Pro Universitaria, 2015, p. 9-34.

Спринчан С., Сычёв А.А. Экологическая этика как форма интеграции естественнонаучного и гумани-тарного знания. In: Интеграция образования / Integration of Education. ФГБОУ ВПО «Мордовский гос-ударственный университет им. Н.П.Огарёва», г. Саранск, Республика Мордовия, РФ. Том 19, № 3. 2015 (июль – сентябрь), с. 100-107.

Date despre autori:

Serghei Sprincean, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, conferențiar cercetător, cercetător științific coordonator, secretar științific, I.P.Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, sprinceans@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-7411-9958

Tudorița-Sanda Sohoțchi, doctorandă, Școala Doctorală Științe Sociale, Universitatea de Stat din Moldova, tudorita.sanda@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1672-1083